

Koronatiltakene kutter produksjonen med 29 milliarder kroner i måneden som følge av stans i seks næringer

Av Leonid Andreev, Haakon Vennemo og Henning Wahlquist¹

Ved hjelp av Vista Analysets ringvirkningsmodell VISTA-VIRKNING beregner vi at Norge for tiden hver måned produserer 29 milliarder kroner mindre enn vanlig. Om lag halvparten av produksjonen går med til å opprettholde annen produksjon, men ca 14 milliarder er tapt verdiskaping. Tallene samsvarer godt med andre anslag og viser verdien av ringvirkningsmodeller til dette formålet.

Fra flere hold kommer det nå anslag for den makroøkonomiske kostnaden av koronatiltakene. [Holdenutvalget \(2020\)](#) anslår at kostnaden ligger rundt 24 milliarder kroner i måneden. En foreløpig analyse fra SSB, [Bjærtnes m.fl. \(2020\)](#), anslår rundt 15 milliarder kroner i måneden. [NHOs siste Økonomiske overblikk](#) antyder 1,2 milliarder kroner per dag eller 36 milliarder i måneden.

For å komme fram til sine tall bruker analysene ulike metoder. Holdenutvalget beregner brutto nasjonalprodukt ved inngangen til april og bruker faglig skjønn for å vurdere hvor stor andel som skyldes koronatiltakene. Bjærtnes m.fl. bruker anslag for tapt verdiskaping per permittert, multiplisert med antall permitterte. NHO bruker samme metode som Bjærtnes m.fl., men tar med selvstendige mv. og har høyere grunnlagstall.

Vi bidrar til denne begynnende litteraturen ved å demonstrere anslag fra ringvirkningsanalyse basert på Vista Analysets modell VISTA-VIRKNING. Ringvirkningsanalyse som metode anslår konsekvensene av et tankeeksperiment: hva skjer med resten av økonomien om en næring (eller en bedrift, eller et tiltak) forsvinner? Vi opplever nå et slags naturlig eksperiment siden koronatiltakene stenger ned hele næringer.

Det er to ting som kjennetegner bedrifter og næringer som er stengt ned av koronatiltakene:

- a) En del foretak, som hoteller og teatre, må holde helt stengt. Andre, som skianlegg kan i prinsippet fungere, men potensielle kunder får ikke tilgang til dem på grunn av hytteforbud eller trengselsforbud.
- b) Andre foretak rammes fordi deres ansatte må holde seg hjemme. Man kan for eksempel forvente at **enkelte næringer** ikke får tak i arbeidere fra Øst-Europa og Asia som tidligere.

I begge tilfeller krever forretningsdrift fysisk kontakt med kunder eller fysisk tilstedeværelse av grupper av ansatte for å fungere.

De fleste næringer er rammet av koronatiltakene i større eller mindre grad, men i denne analysen antar vi en todeling: Enten rammes en næring fullstendig, eller den rammes ikke direkte i det hele tatt. Vi antar at følgende seks næringer stenger ned så lenge dagens tiltak består:

¹ En tidligere utgave av dette notatet ble sirkulert under tittelen Koronatiltakene kan koste 27 milliarder kroner i måneden.

- Overnattings- og serveringsvirksomhet
- Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet
- Kunstnerisk virksomhet, underholdning og spill
- Sports- og fritidsaktiviteter
- Aktiviteter i medlemsorganisasjoner
- Annen personlig tjenesteyting

Det er en overdrivelse i å si at disse næringene stenger helt ned. Noe serveringsvirksomhet består for eksempel, selv om aktiviteten er forsvinnende sammenliknet med før. På den annen side er det en overdrivelse den andre veien å si at alle andre næringer enn disse seks ikke er omfattet av tiltakene overhodet. Som en førsteordensbetraktning oppveier de to overdrivelsene hverandre. En mer omfattende analyse måtte gått nærmere inn i dette, og dessuten tatt hensyn til plussposter i form av at enkelte næringer faktisk øker sin aktivitet: Helsesektoren, netthandel osv. Vår analyse kan betraktes som en partiell vurdering av konsekvensene av å stenge de seks næringene ned.

Produksjonstap når seks næringer stenger ned

Tabell 1 viser hva som skjer når de seks tjenestenæringene stenger ned. Vi ser på produksjon i selve næringen, og konsekvensene for leverandører og underleverandører. Vi ser at stengning av de seks næringene medfører 29 milliarder kroner per måned tapt produksjon for den norske økonomien. Dersom stengningen varer et helt år, beløper produksjonstapet seg til 351 milliarder kroner. Overnattings- og serveringsvirksomhet står alene for henimot halvparten av dette.

Tabell 1. Nedstengning av seks tjenestenæringer og følgevirkninger i resten av økonomien. Produksjon i mill kr, basispriser.

	I næringene	I resten av økonomien som følge av nedstengning av næringene	Totalt per år	Totalt per måned
Overnattings- og serveringsvirksomhet	92 234	59 775	152 009	12 667
Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet	19 998	11 952	31 950	2 662
Kunstnerisk virksomhet, underholdning og spill	36 666	21 286	57 952	4 829
Sports- og fritidsaktiviteter	22 141	10 420	32 561	2 713
Aktiviteter i medlemsorganisasjoner	33 268	17 724	50 992	4 249
Annen personlig tjenesteyting	19 644	6 032	25 676	2 140
	223 951	127 187	351 138	29 262

Kilde: Vista Analyse

Selv om seks næringer blir stengt ned i første omgang, viser ringvirkningsanalysen hvordan følgevirkningene spres ut i økonomien som helhet (tabell 2). Industri og eiendomsdrift rammes særlig, men også faglig og forretningsmessig

tjenesteyting, sammen med varehandel. De fleste næringene opplever fra 1 til 5 prosent reduksjon i sin omsetning, men eiendomsdrift opplever en nedgang på om lag 10 prosent. Her må det legges til at regjeringens støttetiltak bidrar til å opprettholde leieinntekter for eiendomsdrift, selv om ikke lokalene gir noen verdiskaping.

Tabell 2. Produksjonstap i form av følgeeffekter i ulike næringsgrupper, basispriser

	Produksjonstap per måned, mill. kroner	Reduksjonsandel
Industri	1 808	3 %
Omsetning og drift av fast eiendom	1 514	10 %
Varehandel, reparasjon av motorvogner	1 142	3 %
Industri	1 114	3 %
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	829	4 %
Forretningsmessig tjenesteyting	815	4 %
Informasjon og kommunikasjon	807	7 %
Transport og lagring	597	1 %
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	486	3 %
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	403	3 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	292	1 %
Jordbruk, skogbruk og fiske	281	4 %
Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	244	5 %
Bergverksdrift og utvinning	135	0 %
Vann, avløp, renovasjon	73	0 %
Undervisning	50	0 %
Helse- og sosialtjenester	9	5 %
Annen tjenesteyting	10 599	3 %

Kilde: Vista Analyse

Verdiskapingstap hvis seks næringer stenger ned

En del av produksjonen i samfunnet går med til å skape annen produksjon. Det reelle tapet i verdiskaping når seks næringer stenger ned, er derfor mindre enn tapet i produksjon. Vi beregner verdiskapingstapet (bruttoprodukt) til 14 milliarder, se tabell 3.

Tabell 3. Nedstengning av seks tjenestenæringer og følgevirkninger i resten av økonomien. Bruttoprodukt i mill kr, basispriser.

	I næringene	I resten av økonomien som følge av nedstengning av næringene	Totalt per år	Totalt per måned
Overnattings- og serveringsvirksomhet	43507	28038	71 545	5 962
Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet	3378	4567	7 945	662
Kunstnerisk virksomhet, underholdning og spill	15341	10840	26 181	2 182
Sports- og fritidsaktiviteter	12158	5591	17 749	1 479
Aktiviteter i medlemsorganisasjoner	15869	9338	25 207	2 101
Annen personlig tjenesteyting	13609	3241	16 850	1 404
	103862	61615	165 477	13 790

Kilde: Vista Analyse

Det er særlig reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet som har markert forskjell på omsetning/produksjon på den ene siden, og verdiskaping på den annen side.

Anslaget på 14 milliarder er regnet i såkalt basisverdi, som er omtrent det samme som produsentverdi. Skulle man regnet i markedspriser inkludert mva., slik NHO gjør, ville kostnaden vært henimot 25 prosent høyere. Standard praksis i samfunnsøkonomisk analyse er å bruke produsentverdi, men på den annen side skal det regnes med en såkalt skattefinansieringskostnad. Offentlig finansieringsbehov som følge av koronatiltakene er betydelig, men vi har ikke tatt med skattefinansieringskostnaden av det her.

Norsk næringsliv rammes også av følgevirkninger av nedstenging i utlandet. Det er ikke med i våre tall.

Det er således noen plussposter (økt omsetning i enkelte næringer) og noen minusposter (skattefinansieringskostnad, eksportsvikt) vi ikke tar hensyn til, i tillegg til usikkerhet som kan slå begge veier (antagelsen om at seks næringer stenger helt ned). Vi mener likevel at vårt anslag bidrar konstruktivt til bildet av hvor store de økonomiske kostnadene for Norge for tiden er.

Referanser

Bjærtnes, G.H.M., E. Holmøy, R. Hammarsland og B. Strøm, 2020. Nytte-kostnadsanalyse av ulike strategier for korona-tiltak. Foreløpig versjon 6. april. <https://drive.google.com/file/d/1XebEbnGGhhjp3uyGwAbGZm-nIMu3WfXb5/view>

Holdenutvalget, 2020. Samfunnsøkonomisk vurdering av smitteverntiltak – covid-19. Rapport fra ekspertgruppe på oppdrag for Helsedirektoratet. 7. april. https://www.helsedirektoratet.no/tema/beredskap-og-krisehandtering/koronavirus/anbefalinger-og-beslutninger/Samfunns%C3%B8konomiske%20virkninger%20smitteverntiltak%20covid-19.pdf/_/attachment/inline/cf0faf7e-1789-4183-968b-7f230d20b63f:5a06ef046ea00a0ec3881f42eae60fb722621525/Samfunns%C3%B8konomiske%20virkninger%20smitteverntiltak%20covid-19.pdf

NHO, 2020. Økonomisk overblikk 1/2020. Utsikter 2020-2022. Oppdaterte anslag. <https://www.nho.no/siteassets/publikasjoner/kvartdalsrapporter/oppdatert-okonomisk-overblikk-1-2020.pdf>

For mer informasjon, kontakt haakon.vennemo@vista-analyse.no, tlf 911 36 716.